

Κείμενο

Μετασχηματίζοντας δημιουργικά την αμφισβήτηση...

Μέσα στην τάξη ο εκπαιδευτικός με τους μαθητές αλληλεπιδρούν και αλληλοεπηρεάζονται από τις μεταξύ τους στάσεις και συμπεριφορές. Κάποιες φορές, ο λόγος του ενός συγκρούεται με τον λόγο του άλλου. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αντίκρουση του λόγου του εκπαιδευτικού από τους μαθητές. Άλλωστε, ένας έφηβος δεν είναι μόνο ορθολογιστής ούτε μόνο φαντάζεται και να ονειροπολεί. Μπορεί παράλληλα να μονολογεί, να συζητά, να αμφισβητεί, να θυμώνει, να αντιδρά.

Για την εκδήλωση αυτής της αμφισβήτησης προϋποτίθεται η ύπαρξη ενός «συνεργατικού περιβάλλοντος» στο οποίο ο εκπαιδευτικός δεν είναι «γλωσσικός ηγεμόνας» των μαθητών, κάθε φορά που εκείνοι εκδηλώνουν μία διαφορετική άποψη για όσα συμβαίνουν στην τάξη ή έξω από αυτή. Η ελεύθερη έκφραση των μαθητών σε συνθήκες συνεργασίας, διαλόγου και ανάπτυξης κριτικού πνεύματος συνδέεται με τη δημιουργική εκμετάλλευση των δυνατοτήτων της γλώσσας. Με τη βοήθεια της γλώσσας οι μαθητές ενθαρρύνονται στην ανάληψη πρωτοβουλιών και δημιουργούνται κατάλληλες συνθήκες για την εξέλιξή τους σε επικοινωνιακά εύστοχους χρήστες της γλώσσας.

Η αξιοποίηση των ποικίλων διαλόγων που ξετυλίγονται στο σχολείο προσφέρει εξαιρετικές και πολυάριθμες ευκαιρίες στον εκπαιδευτικό για διεύρυνση του λεξιλογίου του μαθητών. Με διάθεση για δημιουργική εκμετάλλευση και φαντασία ο εκπαιδευτικός καλείται να αξιοποιεί τις φράσεις αμφισβήτησης των μαθητών του, στο πλαίσιο ενός επικοινωνιακού παιχνιδιού. Έτσι, η τάξη οδηγείται στη διερεύνηση καινούριων λέξεων και εκφραστικών σχημάτων, τα οποία λειτουργούν ως όχημα έκφρασης των συναισθημάτων και των θέσεων των μελών της μαθητικής κοινότητας.

Για παράδειγμα, από τις φράσεις των μαθητών του ο εκπαιδευτικός μπορεί να προκαλέσει μία αναζήτηση της φύσης και των χαρακτηριστικών των λέξεων που αυτοί χρησιμοποίησαν. Μπορεί ακόμη να σχηματίσει μία καλή εικόνα του μεγέθους του ατομικού λεξιλογίου του κάθε μαθητή, αλλά και των δυνατοτήτων του να διακρίνει την ομωνυμία, την πολυσημία και τη μετωνυμία των λέξεων ως παραλλαγές και όψεις της σημασίας τους. Είναι δυνατόν, επίσης, να ασχοληθεί με τη διαδικασία των ορισμών και των λεπτών υφολογικών διακρίσεων, με την ανάδειξη των σχέσεων και των διαφορών μεταξύ γεωγραφικών και κοινωνικών ποικιλιών της γλώσσας, μυώντας τους μαθητές στις σημασιολογικές σχέσεις των λέξεων. Επιπλέον,

αξιοποιώντας τις διαλεκτικές προφορές και τις ποικιλίες στον λόγο των μαθητών στην τάξη, μπορεί να παρουσιάζει τη διάκριση του λαϊκού από το λόγιο στοιχείο και να τους βοηθά να καταλάβουν τη χρήση αυτών των στοιχείων στις διάφορες «επικοινωνιακές περιστάσεις».

Καταληκτικά, θα πρότεινε κανείς τη δημιουργική εκμετάλλευση και την αξιοποίηση των ποικίλων χαρακτηριστικών του λόγου των μαθητών, πιστεύοντας ότι η στιγμή του αυθορμητισμού και της μη προσχεδιασμένης γλωσσικής έκφρασης παρέχει μοναδικές αφορμές για εμπλουτισμό και εμπάθυνση του γλωσσικού μαθήματος. Πρόκειται για προκλήσεις στις οποίες ο εκπαιδευτικός οφείλει να ανταποκριθεί.

N. Τσιτσανούδη – Μαλλίδη. (2013). *Γλώσσα και σύγχρονη (πρωτο)σχολική εκπαίδευση: Επίκαιρες προκλήσεις και προοπτικές*, 120-168. Αθήνα: Gutenberg (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Πώς, σύμφωνα με το κείμενο, ο εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει τους διαλόγους που αναπτύσσονται στην τάξη για τη γλωσσική ανάπτυξη των μαθητών του; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία της δεύτερης παραγράφου (Για την εκδήλωση...γλώσσας) του κειμένου;

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. «Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αντίκρουση του λόγου του εκπαιδευτικού από τους μαθητές»

Χρησιμοποιώντας την παραπάνω πρόταση, να δημιουργήσετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2. (μονάδες 15)

B2.α. Ο τίτλος του κειμένου είναι κυριολεκτικός/δηλωτικός ή μεταφορικός/συνυποδηλωτικός;

(μονάδες 5)

B2.β. Να δώσετε έναν δικό σας σύντομο μεταφορικό/συνυποδηλωτικό τίτλο στο κείμενο.

(μονάδες 10)